

**[„«THE TIMES» ȘI «TIMPUL»,
IATĂ TEMA ...”] – de Mihai
Eminescu [20 mai 1881]**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

„The Times” și „Timpul”, iată tema cea mai nouă asupra căreia d. C.A. Rosetti își scrie armoniile sale politice.

„Românul” reproduce pasaje din ziarul nostru, apoi din cel englez și la urmă ne dăscălește ca așa să scriem și noi dacă avem iubire de țară. Fără îndoială stima ce ziarul englez zice c-am fi câștigat – o pentru noi înșine, prețul cel mare ce el îl pune pe ceea ce România a câștigat din război sunt cestiuni de apreciație asupra cărora e liber oricine de-a se rosti cum dorește, și desigur recunoaștem că ziarul englez e departe de-a vedea cu ochii noștri. Tot astfel omonimul nostru își poate face, alături sau în afară de istoria dreptului public din țările dunărene, idei foarte deosebite asupra semnificării titulaturei de „Domn”, asupra superiorității titlului de rege. Poate că corespondentul ziarului citat e bun prieten cu d. C.A. Rosetti, poate că, petrecând serile împreună la câte – o țigară de Havana și la o vorbă bună, pasărea străină, atinsă de farmecul străinătății, de seninul cerului nostru, de laturea pitorească a vegetațiunii pe de-o parte și a caracterului etnic pe de altă parte, confundă apatia noastră cu mulțumirea de sine, vegetarea de pe o zi pe alta cu puternica liniște a unui popor fericit. Nu vom discuta deci cu cele scrise în foi engleze; noi știm ce știm și partea decorativă a vieții noastre nu ne face a uita un moment relele adânci de cari suferim. Alaiul istoric și de bresle care și-au făcut trecerea solemnă pe dinaintea regelui nu ne-a uimit nici atât ca să uităm că, nu mai departe decât sub Vodă Știrbei, tot acest alai era compus din patruzeci și cinci de bresle cu steagurile și corporațiile lor și că din aceste 45 de ramuri de activitate onestă n-au rămas azi decât 5 – 6. Dar s-au înmulțit introducătorii simlurelor străine, evreii cu cele douăzeci de societăți ale lor de ajutor reciproc, de solidaritate economică, cu organizarea lor de stat în stat pe pământul țării.

De vom întreba ce s-au făcut acele mii de brațe cari se mișcau acum 25 de ani într-un mod folositor și onorabil pentru ele și

pentru țară, școala de Manchester ne va răspunde c-a avut loc o deplasare a muncii, că ele se ocupă azi cu altceva. Cu altceva? Cu nimic nu se ocupă, căci orice – ar produce veștejește sub suflarea concurenței străine. Trebuințele noastre au devenit altele, tot ce popor și clase superioare poartă pe ele e introdus din străinătate, suntem reduși la munca agricolă, la salahoria de câmp.

Sau muncești [și] duci numai laturea 'ntunecoasă a vieții de țăran sau cultivator mare; sau ești patriot de meserie, postulant, om mare cu patru clase elementare și c-un curs de violoncel, și consumi numai, te bucuri de partea de soare a vieții, adăpostit de eterna lesniciune de a îmbăta o nație, parte incultă, parte pe jumătate cultă, cu vorbe late și cu apă rece.

Pentru patru din cinci părți ale locuitorilor acestei țări ea este patrie în sensul adevărat al cuvântului ; pentru o a cincea parte, pentru milionul de străini și pentru patrioții de meserie, ea este un otel și un otel confortabil. Nu e deci de mirare dacă unul din chelnerii acestui otel, d. C.A. Rosetti, [î]și laudă tot aranjamentul făcut în favorul mosafirilor lui și dacă acești mosafiri găsesc că totul merge de minune.

Pe noi însă, cari nu considerăm nici viața ca un tren de plăceri, nici țara ca lucrul nimănuia, nici poporul făcut numai pentru a munci spre a putea cumpăra cu grâul produs de el luxul declassaților și trebuințele oamenilor cu patru clase primare și cu exigențe aristocratice, pentru noi e dureros a vedea cum ni se ia cel din urmă ban fără nici o compensare, fără a ni se da în schimb nici administrație națională, nici justiție acătării, nici instrucție solidă, nici arte, nici științe. Pentru noi e dureros să plătim diletantismul politic, diplomatic, literar al reputațiilor uzurpate ale demagogiei noastre cu banii cari, bine întrebuințați, ar fi în stare a înzeci și a însuti cunoștințele noastre și puterea noastră de producțiune.

Nu suntem noi aceia cari să ne jucăm de-a reacțiunea, să ne bazăm în argumentarea noastră pe dogmele dreptului divin, pe ficțiuni istorice, pe umbra cugetată a unor stări de lucruri anterioare. Fii ai secolului al nouăsprezecelea, nu ne simțim îndreptățiți în cercetările noastre decât la două lucruri: a cita fapte exacte și a le da o formulă generală.

E deci exact că populația autohtonă a țării creștea uimitor de repede de la 1844 până la 1859, că încă la 1859 numărul nașterilor era aproape îndoit cu al deceselor. E exact asemenea că de atunci datează epoca Unirii și a revoluției sociale din România, a declasării generale cum zicem noi; e tot atât de exact că de la 1866 încoace populația scade, scade mereu, că azi am ajuns la decreștere absolută, că în 1878 era 101,7/10 decese la suta de nașteri

. Și trebuie a se lua bine seama că străinii se 'nmulțesc și scăderea e reprezentată numai prin elementul românesc.

Câtă mizerie guvernamentală, câtă corupție, cât cinism trebuie să fie în clasele dirigente ale unei nații cari cred a putea minți bunastare, înflorirea, civilizația în fața umbrei din ce în ce mai mari a morții fizice a poporului român? Ce suflet de chelner al Americii dunărene trebuie să aibă cineva ca să-și închiză ochii față cu rele patente, cu mizerii strigătoare la cer? Și să nu zică că nu erau oameni cari prevăzuseră aceasta. Le prevedea Barbu Catargiu, le prevedea Marțian. Unul a murit asasinat pentru că reprezenta tradiția în partea ei cea sănătoasă față cu înnoiturile descreierate ; altul a murit pentru a nu vedea înstrăinându-se parte cu parte bunul și toate puterile vitale ale moștenirii istorice a poporului nostru.

Meritul consistă în escedentul valorii producțiunii peste consumațiune.

Se va zice că am făcut mari progrese. Să presupunem aceasta fără a o admite. Aceste progrese sunt lipsite de orice merit,

căci au costat mult mai mult decât a produs, ba costă însăși viața fizică a populațiilor.

Simulacre, forme goale ale culturii străine fără nici un fel de fond, beșici de săpun cari, plesnind, nimeni n-ar simți lipsa lor decât bugetofagii, iată progresul făcut! Nici instrumentele de muncă agricolă nu s-au îmbunătățit, nici meseriile vechi nu s-au perfecționat, nici meseriașii nu s-au înmulțit, nici din școli nu iese oameni practici și capabili a se hrăni fără ajutorul bugetului, nici clerul n-a înaintat pentru a substitui convingerea morală și religioasă vechei și naivei credințe dogmatice, nici literatura nu e superioară celei de la 1850, ci, din contra, inferioară, nici vrun progres se vede în activitatea științifică. Plagiatori de texte străine fără sentiment de demnitate, iată cine ocupă catedrele universitare, destinate iubirii dezinteresate de adevăr, setei de știință.

Dar acesta-i otelul patrioților de meserie și a străinilor privit cu ochii noștri. Patria adevărată, patria lui Matei Basarab e săracă și ignorantă. dacă măcar sănătatea ei fizică și morală n-ar fi adânc atinsă de corupția păturilor de populație străină și semistrăină așezate deasupra-i !

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro